

Јер који Хелен, који варварин не зна да би не само Тебанци него и Лакедемоњани, који су се још пре њих били осилили, па и сам краљ персијски, с великом захвалношћу и драге воље граду нашем били дали да узме што год хоће и да своје поседе безбедно ужива, само ако би хтео чинити што му се наређује и допуштати другоме да Хеленима на челу стоји?

Али то нису тадашњи Атињани од својих предака научили, нити су то могли подносити, нити им је то било урођено, нити је за цело то време икад ико могао град наш склонити да пристане уз оне који силни бише, али зло радише, па да безбедно робује, него се одувек непрестано борио за првенство и у опасност сртао за част и славу!

Демостен, О венцу, 202-203,

превео др Миша Ђурић

Велики народи у великим догађајима

Читалац се моли да, листајући ове редове, не заборави да је реч о Косовском рату 1999. године, некада познатом као (зликовачка) „Нато агресија“, а данас, у складу са принципима непристрасног извештавања и, што је још важније, принципима сатрапске и улизичке политике у Србији, преименованом у „вредносно неутрално“ Нато бомбардовање

Реч ће, дакле, бити о томе – колико год се неком чинило да је у питању нешто друго,

„неке старе приче“ о „неким другим људима“ у „нека друга времена“. Људи су једни исти, времена тешко да су се променила, а старе приче се, нажалост, понављају вековима.

Дакле, 338. године пре Христа, савезничку војску Атињана и Тебанаца у бици код Херонеје до ногу је потукао Филип Македонски. Атина и Теба, некада предводнице и хегемони целокупног хеленског света постале су вазалима растућег Македонског царства. Ова најнеславнија битка хеленске Антике обележила је потпуни слом једне цивилизације, културе и начина живота. Наступила су нова времена, нови обичаји и нови господари и, мада су атински Ликеј и Академија наставили са радом више од пола миленијума, а Партедон и Елеусина остали места ходочашћа још дуги низ векова, грчки градови никада нису повратили свој пређашњи сјај, а њихова јединствена грађанска култура утопила се у хеленистичком, средоземном melting pot

. Колики је судбински значај херонејске битке види се из Дучићеве опаске у Градовима и химерама да је „до Херонеје Палас-Атена отишла као грчка богиња, а вратила се као македонска куртизана“.

Одмах након пораза, у Атини је почело тријумфалистичко сеирење Филипових присталица, тзв. „македонске странке“, којима је победа тиранина са севера дала крила. Поред низа понижавајућих, вазалних одлука које нису доликовале славној слободарској историји Атине, почело је оштро разрачунавање са свима који су били носиоци отпора успостављању македонске превласти. Заиста, будући да је увек било лако бити стратегом после битке, природно се наметало да су сви кораци против Филиповог освајања Хеладе били бесмислени и непотребни. Како се ствар очито завршила атинским поразом, није било ничег саморазумљивијег од претпоставке да је Атина требало да се „од самог почетка“ покори Филиповој „пријатељској и добронамерној вољи“ и тако се спасе бесмисленог крвопролића. Штавише, они који су предводили самосталну и слободарску атинску политику проказивани су као „непријатељи државе“, који су је „одвели у њену сопствену пропаст“. Природно, кривац није био македонски туђин који је Атину покорио, већ атинске патриоте које су му пружиле отпор. Врхунац ове хајке на заслужне грађане била је судска тужба којом се настојао оспорити златни венац, којим су, након Херонеје, Атињани овенчали свог политичког вођу Демостена, а преко њега посредно и све борце који су учествовали у борби за част отаџбине.

Персијски ратови, или прича о Давиду и Голијату

Демостенова одбрана, његова најчувенија и, по многима, најлепша беседа О венцу постала је од тада па до нашег времена лектиром свих слободољубивих и родољубивих људи, без обзира на нацију и културно порекло. У њој, Демостен се позива на то колико је ондашњој Атини, с обзиром на своју традицију и повест, заправо било немогуће

да поступи другачије, колико јој је било неприхватљиво да пристане на сопствено свођење на ранг другоразредне државе и другоразредног народа, колико јој је било незамисливо да својевољно преда оно што јој је касније отето, да се покори без пркоса и отпора. Вулгарна чињеница да отпор није уродио плодом не указује да њега није требало ни да буде. Јер, није се Атина сукобила са Филипом зато што је проценила да се може обогатити или прославити сламањем његовог далеко моћнијег краљевства, већ зато што за њу, и за све оно што је она представљала за себе и све Хелене, једноставно није било избора

. Они у сукоб нису ушли из волунтаризма, већ из патриотизма

.

А зашто није било избора? Демостен каже – зато што је избор давно начињен. Он је начињен, ако не раније, а оно свакако онда када су Атињани у провалију бацили гласнике персијског цара само зато што су се ови дрзнули да од њих траже да се покоре туђем краљу. Он је начињен када су се први пут супротставили вишеструко бројнијој персијској војсци на Маратону, и победили. О њему није било сумње када се целокупни живаљ атински покупио на бродове и напустио отаџбину у збег на Саламини, гледајући како им у даљини туђин пали њихов родни град.

Слично томе, пар хиљада Хелена у Термопилском кланцу свесно је пошло у смрт. За Спартанце то није била ствар избора, већ ствар грађанске дужности, војничке части и херојске славе. Дужност су испунили, част су сачували, а херојска слава трајала им је довека. И касније, док је Хелада пропадала у грађанском рату, а Персијанци без капи проливане крви добијали све оно што оружјем нису могли стећи, многи су се подсмевали залудно проливаној крви, те „миру и просперитету“ који је глатко одбачен „само да би се могло ратовати међусобно“. Цареви везири чудом су се чудили народу коме је некаква нејасна „слобода“ била важнија од богатства и изобиља, који је своје државе које се могу обићи за дан хода и које су се непрекидно међусобно гложиле, претпостављао царству „коме је граница Океан“, где су сви пред царем једнаки и „слободни“ да међусобно тргују и развијају се. Ништа није било толико апстрактно и мутно, колико та хеленска „слобода“ у очима Персијанаца. Доживљавали су је као празни понос, разорни инат, недостатак здравог разума.

Али историја слави храбре, а мит жигоше осине. Цели свет (осим можда Иранаца) данас слави пораз који је хеленска војска претрпела код Термопила, без обзира што је у питању била, рекли би данас, самоубилачка мисија. Термопиле је вечни симбол витешке части и грађанског пожртвовања. А Ксеркс је, упркос свом огромном царству, упркос благонаклоности према поданицима и трговачким везама које су поспешиле културну размену у Малој Азији, остао запамћен као обесни деспот који је бичевао Хелеспонт, лудак који је оскрнавио Леонидино тело и кукавица која је побегла из Хеладе главом без обзира, након пораза код Саламине. А због иживљавања над једним малим народом који је само одлучио да оспори његов господски ауторитет, његова блистава царевина остала је заувек симболом тираније, којој „закон лежи у топузу“, а „трагови смрде нечовјештвом“.

Дијалектика господара и роба

„Атињани никада нису хтели бити срећно робље“, вели Демостен. А Хелени су, зна се, Персијску царевину сматрали земљом у којој је само цар слободан, а сви остали су робови. А бити робом, за образованог Хелена било је горе од смрти. Ропска срећа била је, према њима, горе од увреде, она је била бесмислица. У њу су могли веровати само робови, који никада нису окусили слободу, па самим тим нису ни могли знати шта је то и колика је њена вредност. И не само то, Грци су разликовали срећу

од
блаженства,

и док је прву могао имати било ко (срећа на коцки, срећа са временским приликама, срећа са акцијама на берзи), друга је била резервисана искључиво за слободне људе

Хиљаду пута је критикована као нечовечна Аристотелова теорија о „ропској природи“, која тврди да се духовно формиран роб никада не може еманциповати до пуног човека, као што се духовно формиран слободан човек никада не може помирити са ропством, ни по цену смрти. Слободном човеку је – боље гроб него роб. Обе стране ове једначине насилно су компромитоване. Прво је људски кукавичлук „еманциповео“ ропство, будући да је „живот највећа вредност“ и да је боље проживети век робом, него умрети слободним човеком. Према Аристотелу, заступање таквог става управо би био доказ ропске природе, која дакако не зависи од стварног друштвеног статуса појединца. Ропске природе живеће ропским животом иако званично немају господаре, а слободни људи које неко покушава поробити ће се побунити

. Са друге стране, политичка коректност заснована на праведним принципима

Пише: Никола Танасић
уторак, 24 март 2015 10:02

просветитељства захтева да се „сви људи третирају као једнаки“, и једном од првих жртава спровођења ове либералне грађанске мантре пао је и славни филозоф из Стагире. Али сви они који толико инсистирају на људском достојанству и личном интегритету „презрених у свету, сужања које мори глад“, заборављају да просветитељство управо инсистира на просвећењу, на задобијању човечности која би била доступна свима. Аристотел је филозоф, а не револуционар – он ропску природу описује, а не бави се њеним искорењивањем.

Међутим, док је сваком Хелену супротност робу била слободан човек, савремено доба инсистира на супротности између роба и господара. Слобода је политички коректно пречишћена и „подељена свима равноправно“, као самосталним субјектима и „људима по дефиницији“, а колатерално је страдао појам ропства, који је остао предметом бављења невладиних организација које се баве „надгледањем трговине људима“. „Господари“ су постали председници, министри, тајкуни, секретари и менаџери – а они, за разлику од својих претходника деспота, тирана, султана, газда и спахија, не повлаче да су „сви остали“ робље, пук, или сиротиња раја. У слободном свету без граница нема ни робља, ни господара, и зато се за слободу зна само у затворима и гетоима. Заборав слободе највећа је тековина Новог светског поретка и Слободне Европе. Као код Орвела, слободна су само седишта у позоришту, а народ, народ је као у Персијском царству. Неко срећно, а неко несрећно робље. Али шта је слобода, не знају ни једни ни други.

Дијалектика хероја и жртве

Сведоци смо данас великог историјског преименовања. До њега је дошло када су „марксистички одлучили да престану да мењају свет, већ да га интерпретирају“, а постмодерни „ничеанци“, уместо да „превреднују све вредности“, одлучили су да их преименују. Док је некада важило да је прошлост утврђена и непроменљива, а будућност отворена и у сталном покрету, данас важи обрнуто. Будућност је зацементирана, замрзнута и безалтернативна (транзиција, интеграције, „денацификација“), а прошлост лапоровита, безоблична и подложна сталним променама. Са једне стране, револуционари, патриоте и борци за слободу постали су листом терористи, убице и криминалци (изузетак је Че Гевара, који се, како каже један руски песник, „пробио у тираж“), а Милош Обилић, Карађорђе и Гаврило Принцип деле судбине Бин Ладена, Карацића и Садама Хусеина.

Друштва која су се некада борила за вредности, сада се боре за речи. И цели свет постаје неважан, докле год се неко може изборити за епитет до кога му је стало. Демостеново „срећно робље“ изборило се за име „срећних грађана“, а да се њихов статус и положај није померио ни за јоту. То што је по персијским дворovima, александријским палатама или римским аренама било робова који су животе проводили у изобиљу о каквом глобална средња класа неће моћи да сања, то их није учинило ништа слободнијим него што су били, као што ми нисмо ништа слободнији од својих дедова и прадедова који су гинули за своју Отаџбину, само зато што поседујемо фрижидере, аутомобиле и дозвољене минусе. Никако. У Србији су данас слободни само „слободни медији“, а њима њихове слободе никада доста. А та слобода је октроисана „дозвола за убиство“ грађанског и националног духа, подарена од стране господара који се више не зову тако.

Битно је звати се „слободним“, „демократским“ и „транспарентним“ – а потпуно је неважно какав си заиста. Само је тако могућ био прелазак са „хуманог дискурса“ на „хумане бомбе“, баш онако као што су у филму Петера Бачоа стравa и ужас могли постати „социјалистичка стравa и ужас“, а лимун општеприхваћено и саморазумљиво – поморанџа. То што по природи ствари поморанџе не би требало да буду лимунови, што стравa и ужас немају никакве везе са социјализмом (осим ако нисте реакционарни), а бомбардовања са хуманошћу, то никоме ништа не смета.

Појмовни колоплет и идеолошка уравниловка у Западној Европи после II светског рата довеле су до укидања појма хероја и апотеозе појма жртве. Бити „невином жртвом“ више вреди него бити „херојем борбе против окупатора“. Херој се више не жртвује ни за шта, он постаје обични убица, националиста, бољшевик или екстремиста, он је презрен и одбачен. Он је требало да баци оружје и покорно постане не херојском, већ невином

жртвом – погрома, масакра или геноцида – и тек тада ће стећи своје право на људска права. За разлику од Демостенових Атињана, који са поносом истичу своју борбу за првенство, част и славу, данашњи грађани света се утркују у беди и нискости. Свако измишља нове трауме из детињства, нове ауторитарне режиме и нове репресије, не би ли некако испливао као жртва и стекао право на некакво поштовање. Херојски поступак самоутемељења, одбране огњишта и кућног прага заслужује презир и јавни жиг, веома вероватно и карту у једном смеру до неког међународног хуманог казамата. Изопачено се испуњавају стихови

Интернационале

– „ко не беше нико, сад је све“. Роб, ништарија, покорно живинче које обара главу под бичем и спокојно маршира у пропаст, клањајући се пред сваким господарем који му се укаже, само оно заслужује поштовање и атрибут људскости.

Геноцид без граница

Нарочито наопако, неукусно и бесрамно јесте данашње играње са појмовима геноцида (на српском: искорењивања, затирања и истраживања целог једног народа као таквог) и

холокауста

(на српском: „спаљена земље“, уништење из корена). Сковани да би означили квантитативно најстрашније злочине и најобимнију експлозију нечовечности у историји човечанства, ови појмови данас служе за ситно поткусуривање између острашћених етноса и бедни политички профит низа НВО. У античко време свесно и намерно затирање једне цивилизације била је реткост, а још ређе је наилазила на одобравање од стране било кога, осим силника који га је спроводио. Ненаоружано становништво, неспособно да се брани и

слободно одлучује о својој судбини

превођено је у робље, док су само ситуације одмазде и владарске осиноности доводиле до покоља који су производили више штете него користи (осим када су, чисто утилитаристички, били намењени за „пример“ дрзницима и незадовољницима, попут римског затирања Картагине, или монголског истребљивања Багдада). Како за слободног човека није било веће срамоте него да постане робом, ондашњим народима било је

незамисливо

да своје пале борце проглашавају за „невине жртве“, док би њихово проглашавање за „жртве геноцида“ (када би такав појам имали) свакако сматрала дубоко изопаченим, пре свега због достојанства људи који су погинули бранећи оружјем своју отаџбину.

У протеклим југословенским ратовима, Албанци, босански муслимани и Хрвати, сви свесно или подсвесно оптерећени својим саучесништвом на оном правом, историјском геноциду и холокаусту, потрчали су да се докажу као невиние и ненаоружане жртве. Хрватска, вероватно држава у Европи која је највише профитирала од злочина учињених у њено име, себе је прогласила за жртву агресије државе Србије и српског народа, ког њени идеолози смештају на „своје место“ у тзв. „ужој Србији“. Босански муслимани су цели свој национални идентитет изградили на „српском геноциду“, као што су најздушнији ковачи неологизама попут „геноцидне творевине“, „геноцидног народа“ или „геноцидне политике“, неологизама који нису толико бесмислени, колико је бесмислена њихова примена у Федерацији БиХ. Најзад, косовски Албанци су се грубо огрешили о част и храброст својих предака, лишавајући своје пале борце достојанства ратника за народно добро, склањајући им оружје које су носили и пресвлачећи их у „невине цивиле“. Колико је ова бедна улога плачљиваца, цмиздраваца и идеолошких „жена у црном“ страна овим иначе храбрим народима, показује њихова истовремена потреба да све своје „невине жртве“ накнадно конституишу као „хероје“ и „борце за

Пише: Никола Танасић
уторак, 24 март 2015 10:02

отаџбину“. „Жртве сребреничког геноцида“, иначе већином стрељани и погинули борци, сахрањене су као шехиди – „жртве Алаху“, али управо херојске жртве, тј. „свети ратници“ страдали за „праву веру“.

Демостенов говор о венцу не би био могућ да су Атињани у делегацијама обилазили двореке светских краљева и царева, јадикујући над неправдом коју им је начинила вишеструко моћнија персијска војска, уместо што су гарантовали сваком свом родољубу и ратнику да га, ако падне за отаџбину, чека херојска слава. Демостен није јадиковао да су његови пали суграђани „жртве македонског геноцида“, он их је третирао са достојанством које заслужују. И атинска држава, ма постала и вазалном, није пропустила прилику да награди све који су се борили за њену слободу и друштвени поредак награди државним почастима, а пале да овенча славом и чашћу хероја. Они пред Филипом нису били невини. Они су му отворено пркосили и часно изгубили.

Вечная слава героям

Србија има исти избор у своме односу према „Нато бомбардовању“. Она ће или бити невина жртва деспотске обести америчког председника, његових сарадника и геостратега,

или

ће она бити пркосни бастион слободе који се у полеглој и пресахлој Европи једини

оружјем супротставио новом хегемону. Историја трпи само једно или друго. Поставља се питање, каквим желимо да нас наша деца памте? Као гмизавце и бескичмењаке, ништарије без части и образа, робље, па макар и срећно; или као родољубив, слободољубив и, пре свега, правдољубив

народ, који се не приклања „силнима који зло чине“, без обзира колико силни они били? То је питање суду атинских грађана поставио и Демостен. Ови су њега одликовали, а клеветнику и вођи македонске странке забранили су даље јавно иступање, након чега је он напустио Атину заувек. А историја воли да слави храбре и правичне и када губе, као што воли да куди силнике и неправедне и када побеђују. Јер свако је царство краткога века, осим Царства Небескога – тако су нас учили наши преци, који су остварили подвиге којих се не би постидео ниједан Атињанин, нити Спартанац. И њихово време видело је своје издајнике, малодушне и робове у души! Неки од њих су можда своје животе и провели у изобиљу и самозадовољству, али их се данас нико не сећа (осим оних, њима налик, који настоје да им „подвиг“ понове), као што име Есхиново знамо данас само зато што се усудио да облати једног Демостена. Ксерксово царство је

пропало, а подвиг код Термопила је вечан. Филипове државе нема ни у траговима, док се

Филипике

читају и данас. Запитајмо се, ако се за хиљаду година ико буде сећао ових данашњих Срба, кога ће пре запамтити – мајора Радосављевића или кир Мишковића? „Сарадника на удруженом злочиначком подухвату“ Лазаревића, или евроатлантског интегратора Шутановца? Кога би ви ставили у уџбенике историје?

Оружје рђа, моћ се топи, а новац девалвира. Данашњи „Господари свемира“ имају свој рок трајања и сат им већ откуцава. Они сада листају књиге и, презнојавајући се, подсећају се судбина великих историјских силеџија. Сигурно неће проћи ни боље, ни горе од њих. Херојска слава, међутим, не застарева. Сви истински велики народи имају своје Херонеје и своје Косовске бојеве. Они им служе да запамте да је „у добру лако добар бити“, да је „сила у правди“, те да се онај „ко довијек живи“ – „имао рашта и родити. Или, стиховима Реквијема Роберта Рождественског:

Херојима вечна слава!

И бесмртне химне,

опроштајне химне,

над бесаном планетом

величанствено

плове...